

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ПРИСТУПЛЮК ВІКТОРІЯ ЛЕОНІДІВНА

УДК 342.9:656.13

**АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ
ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ЗАХИСТУ
ПРАВ СПОЖИВАЧІВ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дніпропетровськ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий керівник –

доктор юридичних наук, професор
Лошицький Михайло Васильович,
Національна академія внутрішніх справ,
професор кафедри адміністративного права і процесу.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
Калюжний Ростислав Андрійович,
Національний авіаційний університет,
заступник директора юридичного інституту;

кандидат юридичних наук
Чаплинська Юлія Анатоліївна,
прокуратура Амур-Нижньодніпровського району
м. Дніпропетровська Дніпропетровської області,
старший прокурор.

Захист відбудеться 25 лютого 2016 р. об 11-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49005, м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 26).

Автореферат розісланий 21 січня 2016 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В. С. Березняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Україна, взявши курс на євроінтеграцію, повинна сформувати якісно нову національну політику захисту прав споживачів, визначити завдання і функції органів публічного адміністрування у даній сфері, забезпечити захист прав споживачів на місцевому рівні органами місцевого самоврядування та органами державної влади, створити належні умови для співпраці і взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та громадських організацій споживачів, удосконалити механізм реалізації та судового захисту прав споживачів, адаптувати норми чинного законодавства до норм законодавства Європейського Союзу. В контексті цих особливостей і проблем, незважаючи на те, що останніми роками проблемі захисту прав споживачів приділяється увага багатьох науковців і практиків з державного управління, права та економіки, актуальності набуває питання адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні. Адже виникла необхідність у реформуванні системи управління та вдосконаленні окремих механізмів правового регулювання у сфері захисту прав споживачів в Україні.

Державною споживчою інспекцією України у період з лютого 2012 р. до першого півріччя 2015 р. розглянуто 44318 справ щодо порушення прав споживачів та винесено постанови про адміністративні правопорушення. Водночас кількість підготовлених та поданих позовних заяв у судові органи щодо захисту прав споживачів у вказаний період складає лише 176 справ. Правопорушення у сфері захисту прав споживачів носять системний характер, але при цьому державна політика у сфері захисту прав споживачів залишається досить суперечливою. Незважаючи на декларування необхідності підвищення ефективності захисту прав споживачів та дотримання чинного законодавства, на практиці ухвалюються нормативно-правові акти, які лише ускладнюють процес її реалізації. Адже змістом адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування є визначений законом порядок здійснення процесуальної діяльності щодо виявлення, припинення правопорушення, розслідування, розгляду і вирішення справ про адміністративні правопорушення.

Створення в Україні ефективного контролю щодо захисту прав і законних інтересів споживачів на державному та місцевому рівнях є важливою метою держави на шляху до європейських стандартів життя, адже задоволення потреб населення на якісні умови життя має посідати пріоритетне місце у процесі побудови економічно розвиненої незалежної держави. Крім того необхідно взяти до уваги, що діяльність органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні потребує подальших досліджень, оскільки порушення гарантованих законодавством прав споживачів залишається поширеним явищем й має не тільки суб'єктивну, а й об'єктивну основу.

Дисертаційна робота ґрунтується на працях таких сучасних українських і зарубіжних вчених, які досліджували проблеми адміністративного права та

діяльності публічної адміністрації, як: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, В.Т. Білоус, П.Г. Бондаренко, В.М. Бевзенко, А.І. Берlach, Ю.П. Битяк, І.Л. Бородін, І.П. Голосніченко, В.М. Гарашук, І.О. Гуржій, О.В. Зверева, І.О. Дудла, Л.М. Іваненко, Т.О. Кагал, Р.А. Калюжний, С.В. Ківалов, Л.В. Коваль, В.К. Колпаков, В.І. Курило, Ю.М. Козлов, Т.О. Коломоєць, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, А.Г. Кравченко, Д.М. Лук'янець, В.К. Мамутов, Р.С. Мельник, В.І. Олефір, Л.Л. Попов, Д.В. Приймаченко, О.П. Рябченко, Ю.А. Чаплинська, В.К. Шкарупа, В.А. Юсупов, а також інших науковців.

Наукова розробка питань щодо адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні проводилась фрагментарно або у межах ширшої адміністративно-правової проблематики, комплексних досліджень також не проводилось. Вищенаведене свідчить про актуальність та доцільність дослідження проблемних питань, які виникають у діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів для розробки нових механізмів здійснення контролю та притягнення винних осіб до відповідальності, що і обумовило вибір теми, мети і завдань дисертаційного дослідження.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до п. 5 Розділу 7 Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011-2015 рр. (постанова загальних зборів Академії правових наук від 24.09.2010 № 14); пп. 13.7, 2.15 Плану проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ на 2011 рік та в межах загальноуніверситетської наукової теми «Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування» (державний реєстраційний номер 0112U003550), затвердженої 28.05.2012.

Проблематика дослідження має безпосередній зв'язок з положеннями Концепції державної політики у сфері захисту прав споживачів (розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.06.2013 № 777-р); положеннями Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони (Угоду ратифіковано із заявою Законом України № 1678-VII від 16.09.2014); п. 30/476 Плану заходів МВС України з виконання плану заходів з імплементації угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом на 2014-2017 рр. (наказ МВС України від 21.10.2014 № 1117).

Тему дисертації затверджено вченою радою Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 29 серпня 2014 р. (протокол № 13).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає в дослідженні адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні та виробленні практичних рекомендацій стосовно вдосконалення чинного законодавства щодо діяльності таких органів у цій сфері.

Досягнення мети передбачає вирішення таких *задач*:

- з'ясувати сутність адміністративно-правових засад захисту прав споживачів в Україні та розкрити вплив поняття «якість» на захист прав споживачів;

- проаналізувати концептуальні положення організації та діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні;

- з'ясувати сутність адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів та розкрити її зміст;

- сформулювати авторське поняття та визначити види адміністративних правопорушень, що посягають на права споживачів;

- розробити пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів;

- розробити і запропонувати методичні та практичні рекомендації щодо вдосконалення механізму захисту прав споживачів в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері адміністративно-правового захисту прав споживачів в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-юрисдикційна діяльність органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становить сукупність методів пізнання явищ і процесів, використання яких дозволило вирішити поставлені задачі та досягти мети дослідження.

Застосування *діалектичного методу пізнання* надало змогу розглянути сучасні правові процеси, виявити закономірності адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні та особливості їх перебігу (розділи 1-3). *Системно-структурний метод* використано у ході аналізу сутності засад адміністративно-правового захисту прав споживачів в Україні, а також під час розгляду концептуальних положень організації та діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні (підрозділи 1.1-1.3). Також за допомогою *історико-правового методу* здійснено розгляд становлення та розвитку суб'єктів, що здійснюють захист прав споживачів в Україні (підрозділ 1.3). *Формально-юридичний метод* використано при дослідженні особливостей адміністративних деліктів у даній сфері та розкриття змісту діяльності органів публічного адміністрування щодо виявлення і припинення адміністративних правопорушень у сфері захисту прав споживачів (підрозділи 2.1, 2.2). *Порівняльно-правовий метод* застосовано у порівняльному аналізі вітчизняного та міжнародного законодавства у сфері діяльності органів публічного адміністрування щодо захисту прав споживачів, вивчення можливостей застосування наявного світового досвіду в реаліях українського суспільства, визначення порядку взаємодії органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування у сфері захисту прав споживачів в Україні (підрозділи 1.4, 2.3). *Формально-логічний метод* та *метод аналогії* використано при формулюванні пропозицій щодо підвищення ефективності процедури

застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень у сфері захисту прав споживачів (підрозділ 3.2) та щодо вдосконалення адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні (підрозділ 3.1). У процесі написання роботи використано й інші методи, які разом із вищенаведеними становлять теоретико-методологічні засади дослідження.

Нормативну основу дослідження складають Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, що регулюють суспільні відносини у сфері захисту прав споживачів, відомчі та міжвідомчі нормативно-правові акти, а також міжнародно-правові акти та законодавчі акти зарубіжних країн.

Теоретичною основою дисертаційного дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних вчених щодо досліджуваної проблеми, у ході опрацювання яких застосовано комплексний міжгалузевий підхід.

Емпіричну основу дослідження складає аналіз чинного законодавства та практики його реалізації щодо діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів, офіційні дані Державної інспекції з питань захисту прав споживачів України, офіційні дані Державного комітету статистики України, а також результати вивчення практики діяльності органів публічного адміністрування у цій сфері, аналізу матеріалів 44318 справ про адміністративні правопорушення за період з лютого 2012 р. до першого півріччя 2015 р. та результати опитування громадян (двохсот осіб – споживачів товарів та послуг).

Наукова новизна одержаних результатів визначається, насамперед, тим, що у дисертації вперше проведено комплексне дослідження адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні. У результаті сформульовано низку положень, що характеризуються науковою новизною й мають важливе теоретичне та практичне значення, зокрема:

уперше:

– розкрито сутність та зміст адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів як діяльності уповноважених суб'єктів публічної адміністрації у сфері захисту прав споживачів (Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Держспоживінспекція України та ін.) з централізованою системою управління, яка здійснюється переважно в позасудовому порядку уповноваженими суб'єктами щодо розгляду та вирішення адміністративно-правових спорів, які виникають в даній сфері, а також під час застосування адміністративно-примусових заходів;

– запропоновано удосконалити державну систему захисту прав споживачів, що передбачає ліквідацію спеціального уповноваженого центрального виконавчого органу у сфері захисту прав споживачів, та делегувати розширені повноваження щодо захисту прав споживачів на місцях органам місцевого самоврядування, що надасть змогу поліпшити адміністративно-юрисдикційну діяльність в даній сфері, а контрольно-наглядову

та координаційну функції щодо реалізації державної споживчої політики покласти на Міністерство економічного розвитку і торгівлі України;

удосконалено:

– теоретичні погляди на необхідність розширення кола суб'єктів, які уповноважені складати протоколи про адміністративні правопорушення у сфері захисту прав споживачів. Запропоновано до таких суб'єктів віднести органи внутрішніх справ, органи публічного адміністрування (спеціально уповноважені органи виконавчої влади в даній сфері, а також комітети (комісії, відділи), які є уповноваженими органами місцевого самоврядування з прав споживачів) та споживчі об'єднання, а право розгляду справ про адміністративні правопорушення у даній сфері передати до юрисдикції місцевих судів;

– пропозиції щодо внесення змін та доповнень до Закону України «Про захист прав споживачів», а саме: змінити назву розділу IV «Діяльність органів влади у сфері захисту прав споживачів» на «Уповноважені суб'єкти публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів»; доповнити даний розділ статтею щодо кола повноважень Кабінету Міністрів України з відповідною назвою «Права та обов'язки Кабінету Міністрів України у сфері забезпечення прав споживачів»; доповнити статтю 28 «Повноваження органів місцевого самоврядування щодо захисту прав споживачів» додатковими правами для забезпечення захисту прав споживачів;

дістало подальшого розвитку:

– положення щодо удосконалення чинного законодавство у сфері захисту прав споживачів шляхом прийняття єдиного кодифікованого нормативно-правового акта – Споживчого кодексу України, який надасть можливість комплексно врегулювати всі аспекти захисту прав споживачів та усуне надмірну множинність офіційних державних документів;

– дефініція адміністративного правопорушення у сфері захисту прав споживачів, що визначено як протиправне винне діяння (дія або бездіяльність) суб'єкта підприємницької діяльності або працівника торгівлі, громадського харчування та сфери послуг, а також посадової особи публічного адміністрування, що порушує встановлені вимоги законодавства про захист прав споживачів або законодавства про ринковий нагляд і загальну безпечність продукції та за яке Кодексом про адміністративні правопорушення України передбачено юридичну відповідальність;

– зміст поняття «якість», під яким запропоновано розуміти належну сукупність технічних, економічних та інших суспільно-корисних властивостей продукції (товарів і послуг), що відповідають інтересам та розумним потребам споживачів, які закладаються у процесі праці та передбачені в чинних нормативно-технічних документах на всіх стадіях життєвого циклу товару, забезпечують надійне, оптимальне та довготривале задоволення індивідуальних потреб споживача з оптимальними витратами на підтримку його стану в період експлуатації кінцевої продукції, а також встановлено зв'язок між даним поняттям та поняттям прав споживача, обґрунтовано необхідність законодавчого закріплення поняття «якість» у статті 1 Закону України «Про захист прав

споживачів».

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані у:

- *законотворчому процесі* – при підготовці відомчих нормативних актів щодо регулювання діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні (довідка Комітету з питань економічної політики Верховної Ради України від 12.12.2014);

- *правозастосовній сфері діяльності* правоохоронних органів – щодо застосування наданих рекомендацій і пропозицій у практичній діяльності відповідних структурних підрозділів у ході формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів, а також проведення заходів щодо запобігання правопорушенням у даній сфері та їх припинення (акт впровадження УМВС України в Рівненській області від 15.04.2015; довідка Інспекції з питань захисту прав споживачів у Рівненській області від 28.09.2015 № 842/01-25);

- *навчальному процесі* – під час проведення лекційних, семінарських та практичних занять з навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Адміністративна відповідальність» (акт впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 16.09.2015, Рівненського вищого професійного училища ДДСО при МВС України від 21.04.2015 та Навчально-наукового інституту права Національного університету водного господарства та природокористування від 25.03.2015);

- *науково-дослідній сфері* – для подальшого розроблення теоретико-правових проблем, пов'язаних з удосконаленням діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні, а також при підготовці відповідних розділів підручників, навчальних посібників, методичних матеріалів (акт впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 17.09.2015).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є самостійною завершеною науковою працею автора. У співавторстві з В.І. Цимбалюком опубліковано наукову статтю «Інформаційна діяльність Державної інспекції України з питань захисту прав споживачів та її територіальних органів», в якій дисертант розкрив пріоритетні напрями інформаційної діяльності Державної інспекції України з питань захисту прав споживачів. Ідеї та розробки, які належать співавтору наукової публікації, у дисертації не використовувались.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження доповідалися на трьох міжнародних науково-практичних конференціях: «Особливості та тенденції розвитку правотворчості в умовах трансформації суспільства» (Одеса, 2015), «Соціокультурні, політико-правові та економічні аспекти розвитку міжнародного середовища» (Львів, 2015), «Сучасні тенденції в юридичній науці України» (Хмельницький, 2015).

Публікації. Основні положення та результати дисертації висвітлено у дванадцяти наукових працях, у тому числі в семи статтях у наукових фахових виданнях України, двох статтях у наукових періодичних виданнях інших держав

та трьох тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 245 сторінок, з яких 193 сторінки основного тексту. Список використаних джерел складається з 215 найменувань і займає 23 сторінки, додатки викладено на 29 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, розкрито ступінь наукової розробки проблеми, вказано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, задачі, об'єкт, предмет, методи дослідження; охарактеризовано наукову новизну отриманих результатів, особистий внесок здобувача; наведено дані щодо практичного значення отриманих результатів, їх апробації, публікацій, структури та обсягу дисертації.

Розділ 1 «Адміністративно-правові основи захисту прав споживачів в Україні» складається з чотирьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Захист прав споживачів як об'єкт правової охорони в Україні»* автор у ході аналізу сутності правової категорії «захист прав споживачів» встановив, що дана категорія захищається державою через реалізацію споживчої політики, а головним її завданням є система регулювання відносин між споживачами товарів (робіт і послуг) та виробниками і продавцями товарів (виконавцями робіт і надавачами послуг) різних форм власності.

Проведений дисертантом порівняльно-правовий аналіз співвідношення понять «захист» та «охорона» показав проблему їх нез'ясованості на законодавчому рівні, де законодавець використовує їх тільки як синоніми. Встановлений взаємозв'язок між поняттями «правовий захист» та «захист права» допоміг з'ясувати, що: а) право захисту передбачає наявність у законі можливості людині вдаватися до примусу держави в разі порушення її прав, внаслідок чого складаються відповідні правові відносини, які опосередковують порядок і процедуру здійснення заходів захисту; б) правовий захист – це заходи, передбачені в законі лише в тих випадках, коли право вже порушено, та до яких віднесено заходи юридичної відповідальності й інші правові санкції. З'ясовано, що основними видами адміністративно-правового захисту прав споживачів є: самозахист, громадська форма захисту, державний (адміністративний) захист, судовий захист.

Запропоновано поняття «якість» розуміти як належну сукупність технічних, економічних та інших суспільно-корисних властивостей продукції (товарів та послуг), що відповідають інтересам та розумним потребам споживачів, закладаються у процесі праці та передбачені в чинних нормативно-технічних документах на всіх стадіях життєвого циклу товару, забезпечують надійне, оптимальне та довготривале задоволення індивідуальних потреб споживача з оптимальними витратами на підтримку його стану в період експлуатації кінцевої продукції. Встановленням зв'язку між якістю та правами споживача обґрунтовано

необхідність законодавчого закріплення поняття «якість» доповненням його до статті 1 Закону України «Про захист прав споживачів».

У підрозділі 1.2 *«Концептуальні засади адміністративно-правового регулювання захисту прав споживачів в Україні»* автором розглянуто становлення концептуальних засад адміністративно-правового регулювання захисту прав споживачів в Україні. З'ясовано, що основними його елементами є норми адміністративного права, юридичні факти та адміністративні правовідносини, що виникають у даній сфері, а також надмірна кількість відповідних підзаконних нормативно-правових актів, що не лише знижує ефективність правового регулювання, але й створює незручності для визначення пріоритетності у правозастосовній практиці. Адміністративно-правове забезпечення прав споживачів здійснюється за допомогою відповідного механізму.

Дисертантом визначено основні блоки нормативно-правових актів у сфері захисту прав споживачів, зокрема базові нормативно-правові акти, які захищають права споживачів і спрямовують розвиток правового регулювання у цій сфері; забезпечують захист прав споживачів у сфері якості та безпеки харчових продуктів; захищають права споживачів у сфері торгівлі, громадського харчування, надання послуг; захищають права споживачів у сфері реклами; визначають відповідальність фізичних осіб за правопорушення у сфері захисту прав споживачів; регламентують діяльність національної системи державних стандартів у різних сферах захисту прав споживачів.

Автором обґрунтовано, з метою удосконалення правового регулювання захисту прав споживачів, необхідність прийняття Споживчого кодексу України, який допоможе комплексно врегулювати всі аспекти захисту прав споживачів.

У підрозділі 1.3 *«Становлення, система та правовий статус органів публічного адміністрування, які здійснюють захист прав споживача в Україні»* за допомогою історико-правового методу автором проаналізовано етапи становлення та розвиток суб'єктів, що здійснюють захист прав споживачів в Україні, та з'ясовано, що реформуванню системи органів захисту прав споживачів бракувало системності, послідовності, наукового обґрунтування, адже кожна з проведених реформ була своєрідним перерозподілом владних повноважень, кадрово-структурною перестановкою і не призводила до системних змін у формуванні оптимальної моделі виконавчої влади, спроможної адекватно реагувати на сучасні виклики і загрози.

Дисертант провів аналіз ключових суб'єктів організації та діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні, якими є: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, міністерства, центральні органи виконавчої влади, спеціальні органи виконавчої влади, інші органи виконавчої влади, що забезпечують державний захист з прав споживачів, органи місцевого самоврядування у сфері захисту прав споживачів, а також систему органів центральної виконавчої влади, які здійснюють державний нагляд у сфері захисту прав споживачів.

Найширше коло завдань щодо реалізації державної політики з питань забезпечення механізмів державного нагляду за дотриманням законодавства

щодо питань захисту прав споживачів покладено на Держспоживінспекцію України та її територіальні органи, яка направляє та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра економічного розвитку і торгівлі. Держспоживінспекція під час реалізації державної політики наділена такими правами: здійснення перевірок відповідно до чинного законодавства; ухвалення рішень під час виявлення порушень законодавства у сфері захисту прав споживачів; надання приписів та накладення адміністративних стягнень; подання до суду позовів щодо захисту прав споживачів; передання матеріалів перевірок на дії осіб, що містять ознаки кримінального правопорушення, органам досудового розслідування.

У підрозділі 1.4 «Координація діяльності та взаємодія органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування у сфері захисту прав споживачів в Україні» автором проведено порівняльно-правовий аналіз практики діяльності та взаємовідносин органів публічного адміністрування в даній сфері, що допомогло виокремити межі системи координації (загальна і галузева, горизонтальна і територіальна координація) діяльності та взаємодії органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування в даній сфері. Загальну координацію у сфері захисту прав споживачів здійснюють представницькі органи влади та органи державного управління загальної компетенції, які разом з іншими основними повноваженнями здійснюють таку координацію. Галузева та вертикальна координація діяльності у даній сфері здійснюється лінією Держспоживінспекції в ієрархічному порядку та в порядку субординації.

Автором з'ясовано, що актуальною проблемою у механізмі реалізації захисту прав споживачів на місцевому рівні, а саме органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, є створення належних умов для співробітництва між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Запропоновано встановлення чіткого розмежування юрисдикції органів виконавчої влади і місцевого самоврядування в даній сфері, закріпленого на законодавчому рівні, та забезпечення дотримання відповідного розмежування створенням системи належних правових гарантій місцевого самоврядування – муніципальної служби, що включає становлення адміністративної юстиції в Україні.

Розділ 2 «Адміністративно-юрисдикційна складова діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Поняття та зміст адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні» проведений дисертантом порівняльний аналіз понятійно-категоріального апарату («юрисдикція», «адміністративна юрисдикція», «каральна адміністративна юрисдикція діяльності органів публічної влади» та ін.) допоміг визначити поняття адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів як уповноважених суб'єктів публічної адміністрації у сфері захисту прав споживачів з централізованою системою управління, яка здійснюється

переважно в позасудовому порядку уповноваженими суб'єктами щодо розгляду та вирішення адміністративно-правових спорів, які виникають в даній сфері, а також під час застосування адміністративно-примусових заходів.

Дисертантом встановлено, що всі органи публічного адміністрування мають юрисдикційні повноваження, які базуються на принципі законності, та наділені правом притягнення до адміністративної відповідальності відповідно до норм чинного законодавства. Ефективність адміністративно-юрисдикційної діяльності прямо залежить від правового забезпечення діяльності суб'єктів публічної адміністрації, адже здійснення адміністративно-юрисдикційних функцій Держспоживінспекцією України та її територіальними органами є одним з важливих напрямків даної діяльності з реалізації належного їм права на вирішення адміністративних справ з питань захисту прав споживачів, що пов'язані з порушенням законодавства про захист прав споживачів, попередження і зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення та державний ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідальності. Наприклад, кількість розглянутих справ та винесених постанов про адміністративні правопорушення в період з лютого 2012 р. до першого півріччя 2015 р. складає 44318 справ. Водночас кількість підготовлених та поданих позовних заяв у судові органи щодо захисту прав споживачів у вказаний період складає 176 справ.

Автором з'ясовано, що адміністративно-юрисдикційна діяльність органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів має певні особливості, зокрема: 1) носить виключно державно-владний характер; 2) підставою її здійснення є наявність правового спору або вчиненого адміністративного правопорушення, тобто адміністративна юрисдикція виникає лише за наявності питання про застосування заходів адміністративного примусу чи спору про порушення встановлених правових норм; 3) у ході розгляду правового спору адміністративна юрисдикція передбачає необхідність прийняття остаточного рішення щодо застосування норм права в кожному випадку окремо.

Підрозділ 2.2 «Особливості адміністративних деліктів у сфері захисту прав споживачів» присвячений визначенню автором поняття адміністративного правопорушення у сфері захисту прав споживачів, видів даних правопорушень і підстав їх класифікації.

Проаналізувавши матеріали правозастосовної практики, а також наявну тематичну літературу, автор констатував відсутність єдності в розумінні питання про те, які саме правопорушення слід відносити до сфери захисту прав споживачів. Однією з причин цього, на думку автора, є відсутність законодавчого поняття адміністративного правопорушення у сфері захисту прав споживачів, яке містило б як загальні ознаки адміністративного правопорушення, так і конкретні ознаки, що дозволяють відмежувати такі діяння від інших суміжних правопорушень. У зв'язку з цим запропоновано авторське визначення адміністративного правопорушення у сфері захисту прав споживачів як протиправного винного діяння (дії або бездіяльності) суб'єкта підприємницької

діяльності або працівника торгівлі, громадського харчування та сфери послуг, а також посадової особи публічного адміністрування, що порушує встановлені вимоги законодавства про захист прав споживачів або законодавства про ринковий нагляд і загальну безпечність продукції та за яке Кодексом про адміністративні правопорушення України передбачено юридичну відповідальність.

Враховуючи викладене, автор пропонує розмежувати адміністративні правопорушення у сфері захисту прав споживачів за різними критеріями, тобто залежно від того, яку сторону правопорушення пропонується досліджувати: 1) залежно від змісту договірних відносин адміністративні правопорушення у сфері захисту прав споживачів можна класифікувати на такі види: а) порушення, які виникають під час реалізації продовольчих та непродовольчих груп товарів; б) порушення, які виникають під час виконання робіт або надання послуг; в) порушення, які виникають під час транспортування, зберігання або переробки товарів; 2) правопорушення, які виникають внаслідок порушення прав громадянина-споживача на достовірну інформацію та правдиву рекламу (ст. 156-1, 156-3, 168-2 КУпАП); 3) ухилення від виконання законних вимог посадових осіб органів виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів (ст. 188-2, 188-37 КУпАП).

У підрозділі 2.3 «Імплементация міжнародних і європейських норм захисту прав споживачів у національне законодавство України» автором проведено аналіз міжнародного законодавства у сфері діяльності органів публічного адміністрування щодо захисту прав споживачів та вивчення можливостей застосування наявного світового досвіду в реаліях українського суспільства.

Дисертантом з'ясовано, що законодавство ЄС покликане забезпечити високий загальний рівень захисту прав споживачів для здійснення ефективного контролю та належного залучення відповідних організацій. При цьому з метою підвищення якості своєї правотворчої та правозастосовної діяльності ЄС використовує метод дії довгострокового і середньострокового програмування для проведення аналізу своєї діяльності та підбиття проміжних підсумків діяльності в галузі захисту прав споживачів. Сьогодні законодавство ЄС має великий обсяг директив (законодавчих актів), що охоплюють майже всі відносини, з якими людина стикається кожного дня, і встановлює певні вимоги для захисту споживача щодо окремих товарів та послуг. Провівши дослідження системи державних органів багатьох країн, що захищають права і свободи громадян, автор наголошує на існуванні різних типів систем державного управління.

Встановлено, що захист прав споживачів в ЄС реалізується у двох форматах: в судовому та позасудовому порядку. Водночас процедура розгляду індивідуальних справ щодо захисту прав споживачів є одним з головних питань кожної країни – учасниці ЄС, а реалізація захисту та сама процедура розгляду в суді здійснюються згідно із встановленими нормами національного законодавства конкретної країни – учасниці ЄС. Позасудовий захист прав споживачів в ЄС відбувається через мережу європейських споживчих центрів,

європейську позасудову мережу та європейські організації захисту прав споживачів.

Розділ 3 «Удосконалення механізмів адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Удосконалення складової адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів» обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів.

У сучасних реаліях переходу до економічних методів регулювання та саморегулювання, де все більшого значення набуває принцип децентралізованого управління, дисертантом запропоновано удосконалити державну систему захисту прав споживачів шляхом ліквідації спеціального уповноваженого центрального виконавчого органу у цій сфері та делегування розширених повноважень щодо захисту прав споживачів на місця – органам місцевого самоврядування, що надасть змогу поліпшити адміністративно-юрисдикційну діяльність в даній сфері, водночас контрольно-наглядову та координаційну функції щодо реалізації державної споживчої політики покласти на Міністерство економічного розвитку та торгівлі України.

Щодо опитування стосовно основних причин недостатньої ефективності діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів, то учасники анкетування назвали такі з них: недосконале законодавство – 46%; недостатнє матеріально-технічне забезпечення цих органів – 35%; низький рівень професійної свідомості та правової культури працівників – 8%; корумпованість цих органів – 11%. Таким чином, 72% опитаних підтвердили потребу у вдосконаленні діяльності органів публічного адміністрування в даній сфері.

Дисертантом доведено необхідність вдосконалення нормативної бази, яка охоплює всі аспекти цієї проблеми. Сформульовано і обґрунтовано авторські пропозиції щодо внесення змін та доповнень до Закону України «Про захист прав споживачів», а саме: зміна назви розділу IV «Діяльність органів влади у сфері захисту прав споживачів» на «Уповноважені суб'єкти публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів»; доповнення даного розділу статтею щодо кола повноважень КМ України з відповідною назвою – «Права та обов'язки Кабінету Міністрів України у сфері забезпечення прав споживачів»; доповнення статті 28 «Повноваження органів місцевого самоврядування щодо захисту прав споживачів» додатковими правами для забезпечення захисту прав споживачів.

У підрозділі 3.2 «Удосконалення ефективності процедури застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень у сфері захисту прав споживачів» запропоновано пропозиції щодо підвищення ефективності процедури застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень

у сфері захисту прав споживачів.

Дисертантом з'ясовано, що згідно з нормами КУпАП за порушення законодавства про захист прав споживачів застосовуються такі види адміністративних стягнень, як: попередження, адміністративний штраф, конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення. Штраф розглядається як найбільш поширене адміністративне стягнення, застосовуване за порушення законодавства про захист прав споживачів. На основі аналізу матеріалів правозастосовної практики автором зроблено висновок про необхідність збільшення розмірів штрафів за правопорушення у сфері захисту прав споживачів. Водночас розміри адміністративних штрафів повинні застосовуватися диференційовано (залежно від критеріїв кількісного розмежування суб'єктів підприємницького бізнесу, майнового стану, тяжкості порушення та наслідків).

Використовуючи зарубіжний досвід, дисертант запропонував уповноваженим посадовим особам у сфері захисту прав споживачів застосовувати систему RAPEX та спеціалізовану систему пильності з метою підвищення ефективності процедури застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень у даній сфері. Крім того дисертантом обумовлено необхідність удосконалення підвідомчості справ, пов'язаних (прямо або опосередковано) з порушенням законодавства щодо захисту прав споживачів в Україні, шляхом розширення кола суб'єктів, уповноважених складати протоколи про адміністративні правопорушення, які стосуються захисту прав споживачів: зокрема, це органи внутрішніх справ, органи публічного адміністрування (спеціально уповноважені органи виконавчої влади в даній сфері та комітети (комісії чи відділи) уповноважені органами місцевого самоврядування з прав споживачів) та споживчі об'єднання, яким надано правовий статус позаурядової організації. Водночас право розгляду справ про адміністративні правопорушення в даній сфері слід передати до юрисдикції місцевих судів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні надано теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання, яке полягає в удосконаленні адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку концептуальних висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети.

1. З'ясовано сутність адміністративно-правових засад захисту прав споживачів в Україні, яка полягає у таких положеннях: 1) захист прав споживачів на державному рівні забезпечується споживчою політикою; 2) завданням споживчої політики є система регулювання відносин між споживачами товарів (робіт і послуг) та виробниками і продавцями товарів (виконавцями робіт і надавачами послуг) різних форм власності, а також

встановлення права споживачів та механізм їх захисту; 3) основними видами адміністративно-правового захисту прав споживачів є: самозахист, громадська форма захисту прав споживачів, державний (адміністративний) захист, судовий захист; 4) надмірна кількість відповідних підзаконних нормативно-правових актів не лише знижує ефективність правового регулювання, але й створює незручності для визначення пріоритетності у правозастосовній практиці; 5) адміністративно-правове забезпечення прав споживачів здійснюється за допомогою відповідного адміністративно-правового механізму забезпечення прав споживачів.

Розкрито зміст поняття «якість» та вплив його на захист прав споживачів, що полягає у такому: 1) забезпечення державою гарантії на отримання товарів або наданих послуг з високоякісними характеристиками впливає на стан внутрішнього ринку та захист прав, свобод й інтересів споживачів; 2) проведення спеціалізованих досліджень щодо оцінки на відповідність «якості» товарів або послуг для використання споживачем в повсякденному житті забезпечує не тільки механізм захисту прав споживачів з боку держави, виробника та інших суб'єктів, але й впливає на розвиток споживчої думки та об'єднань. Якість – це належна сукупність технічних, економічних та інших суспільно-корисних властивостей продукції (товарів та послуг), що відповідають інтересам та розумним потребам споживачів, закладаються у процесі праці та передбачені чинними нормативно-технічними документами на всіх стадіях життєвого циклу товару, забезпечують надійне, оптимальне та довготривале задоволення індивідуальних потреб споживача з оптимальними витратами на підтримку його стану в період експлуатації кінцевої продукції, а також встановлюють зв'язок між даним поняттям та правами споживача. Таким чином, виникла необхідність законодавчого закріплення поняття «якість» у ст. 1 Закону України «Про захист прав споживачів». Водночас для удосконалення правового регулювання захисту прав споживачів необхідним є прийняття Споживчого кодексу України, який допоможе комплексно врегулювати всі аспекти захисту прав споживачів.

2. У результаті аналізу концептуальних положень організації та діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів встановлено: по-перше, реформуванню системи органів захисту прав споживачів бракувало системності, послідовності, наукового обґрунтування, а кожна з проведених реформ ставала своєрідним перерозподілом владних повноважень, кадрово-структурною перестановкою, не призводила до системних змін, а лише знижувала ефективність їх діяльності, зумовлювала додаткові бюджетні витрати; по-друге, сфера захисту прав споживачів регулюється трирівневою системою управління: на загальнодержавному рівні, на рівні органів місцевого самоврядування, на рівні територіальної громади; по-третє, кожний орган із системи управління наділений певним колом повноважень, що закріплюються в нормативно-правових актах. Найширше коло завдань щодо реалізації державної політики з питань забезпечення механізмів державного нагляду за дотриманням законодавства щодо питань захисту прав споживачів покладено на Держспоживінспекцію України та її територіальні органи, які наділені правами:

здійснювати перевірки відповідно до чинного законодавства; ухвалювати рішення у разі виявлення порушень законодавства у сфері захисту прав споживачів; давати приписи та накладати адміністративні стягнення; подавати до суду позови щодо захисту прав споживачів; передавати матеріали перевірок на дії осіб, що містять ознаки кримінального правопорушення, органам досудового розслідування. По-четверте, проведений порівняльно-правовий аналіз норм законів України «Про місцеве самоврядування» та «Про місцеві державні адміністрації» показав, що розмежування повноважень даних органів є нечітким, а в окремих випадках ці повноваження дублюються повністю.

Таким чином, аналіз діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів показав, що в Україні необхідно створити об'єктивно нову систему захисту прав споживачів, зосередивши при цьому основні зусилля на підвищенні ефективності діяльності органів публічного адміністрування захисту прав споживачів, впровадженні позитивного досвіду з питань організації роботи та взаємодії, виявленні недоліків і вивченні їх причин, забезпеченні дотримання виконавчої дисципліни. Наприклад, лише 50% опитаних учасників анкетування звертались до органів публічного адміністрування за допомогою в захисті своїх прав споживача та з частотою таких звернень до органів публічного адміністрування 30,03%. При цьому 16,6% учасників оцінили стан забезпечення захисту прав споживачів органами державної влади, що здійснюють свою діяльність у сфері захисту прав споживачів (за чотирибальною системою), як незадовільний і лише 1,7% – як відмінний.

3. З'ясовано сутність адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів та розкрито її зміст. Обґрунтовується, що адміністративно-юрисдикційна діяльність органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні – це діяльність органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів з централізованою системою управління, яка здійснюється переважно в позасудовому порядку уповноваженими суб'єктами щодо розгляду та вирішення адміністративно-правових спорів, які виникають в даній сфері, а також під час застосування адміністративно-примусових заходів.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів має певні особливості, зокрема: 1) носить виключно державно-владний характер; 2) підставою її здійснення є наявність правового спору або вчиненого адміністративного правопорушення, тобто адміністративна юрисдикція виникає лише за наявності питання про застосування заходів адміністративного примусу чи спору про порушення встановлених правових норм; 3) у ході розгляду правового спору адміністративна юрисдикція передбачає необхідність прийняття остаточного рішення щодо застосування норм права в кожному випадку окремо.

4. Адміністративне правопорушення у сфері захисту прав споживачів – це протиправне винне діяння (дія або бездіяльність) суб'єкта підприємницької діяльності або працівника торгівлі, громадського харчування та сфери послуг, а також посадової особи публічного адміністрування, що порушує встановлені

вимоги законодавства про захист прав споживачів або про ринковий нагляд і загальну безпечність продукції та за яке Кодексом про адміністративні правопорушення України передбачено юридичну відповідальність.

Критерії розмежування видів адміністративних правопорушень у сфері захисту прав споживачів є такими: 1) залежно від змісту договірних відносин: а) порушення, які виникають під час реалізації продовольчих та непродовольчих груп товарів; б) порушення, які виникають під час виконання робіт або надання послуг; в) порушення, які виникають під час транспортування, зберігання або переробки товарів; 2) правопорушення, які виникають внаслідок порушення прав громадянина-споживача на достовірну інформацію та правдиву рекламу (ст. 156-1, 156-3, 168-2 КУпАП); 3) ухилення від виконання законних вимог посадових осіб органів виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів (ст. 188-2, 188-37 КУпАП).

5. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів, які полягають у такому: по-перше, використовуючи зарубіжний досвід (Великобританії), запропоновано перехід від централізованої системи управління органами публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів до децентралізованої, що передбачає ліквідацію спеціального уповноваженого центрального виконавчого органу у даній сфері та делегування розширених повноважень щодо захисту прав споживачів органам місцевого самоврядування (72% опитаних підтвердили потребу в удосконаленні діяльності органів публічного адміністрування в даній сфері та наданні повноважень у сфері захисту прав споживачів органам місцевого самоврядування); по-друге, децентралізована система державного управління надасть змогу поліпшити адміністративно-юрисдикційну діяльність органів публічного адміністрування в даній сфері, але при цьому контрольо-наглядову та координаційну функції щодо реалізації державної споживчої політики доцільно покласти на Міністерство економічного розвитку та торгівлі України; по-третє, необхідно внести зміни та доповнення до Закону України «Про захист прав споживачів», а саме: змінити назву розділу IV «Діяльність органів влади у сфері захисту прав споживачів» на «Уповноважені суб'єкти публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів»; доповнити даний розділ статтею щодо кола повноважень Кабінету Міністрів України з відповідною назвою – «Права та обов'язки Кабінету Міністрів України у сфері забезпечення прав споживачів» – та викласти у такій редакції: «Кабінет Міністрів України при здійсненні державної політики у сфері захисту прав споживачів: 1) забезпечує проведення державної політики щодо захисту прав споживачів; 2) здійснює контроль за додержанням законодавства органами публічного адміністрування, їх посадовими особами, а також органами місцевого самоврядування з питань виконання ними делегованих повноважень органів виконавчої влади; 3) вживає заходів щодо захисту прав і свобод, гідності, життя і здоров'я людини та громадянина від протиправних посягань, 4) забезпечує координацію і контроль за діяльністю органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування». Крім того доповнити статтю 28 «Повноваження органів місцевого

самоврядування щодо захисту прав споживачів» з метою розширення повноважень даних органів для забезпечення захисту прав споживачів такими пунктами: «1) забезпечує проведення державної політики щодо захисту прав споживачів; 2) здійснює контроль за додержанням законодавства органами виконавчої влади, їх посадовими особами, а також органами місцевого самоврядування з питань виконання ними делегованих повноважень органів виконавчої влади; 3) вживає заходів щодо захисту прав і свобод, гідності, життя і здоров'я людини та громадянина від протиправних посягань, 4) забезпечує координацію і контроль за діяльністю органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування».

6. Розроблено і запропоновано методичні та практичні рекомендації щодо удосконалення механізму захисту прав споживачів в Україні, а саме: 1) удосконалити підвідомчість справ, які пов'язані (прямо або опосередковано) з порушенням законодавства про захист прав споживачів в Україні, шляхом розширення кола суб'єктів, уповноважених складати протоколи про адміністративні правопорушення, які стосуються захисту прав споживачів: зокрема, це органи внутрішніх справ, органи публічного адміністрування (спеціально уповноважені органи виконавчої влади в даній сфері та комітети, комісії чи відділи, які є уповноваженими органами місцевого самоврядування з прав споживачів) та споживчі об'єднання, яким надано правовий статус позаурядової організації; 2) право розгляду справ про адміністративні правопорушення в даній сфері передати до юрисдикції місцевих судів; 3) запропоновано уповноваженим посадовим особам у сфері захисту прав споживачів застосовувати систему RAPEX та спеціалізовану систему пильності з метою підвищення ефективності процедури застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень у досліджуваній сфері.

Як свідчить міжнародна практика, для створення необхідних умов, а також для зміни внутрішнього ставлення до вирішення даної проблеми, коли норми та механізми сфери захисту прав споживачів дійсно розпочнуть діяти, має минути не одне десятиріччя, а прийняті законодавчі норми зобов'язанні пройти апробацію часом.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Приступлюк В. Л., Цимбалюк В. І. Інформаційна діяльність Державної інспекції України з питань захисту прав споживачів та її територіальних органів / В. Л. Приступлюк, В. І. Цимбалюк // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2014. – № 4. – С. 142-150.

2. Приступлюк В. Л. Компетенція Європейського Союзу в галузі захисту прав споживачів / В. Л. Приступлюк // Право і суспільство. – 2015. – № 4. – С. 58-62.

3. Приступлюк В. Л. Політика Європейського Союзу у сфері захисту справ споживачів / В. Л. Приступлюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2015. – № 32. – С. 64-66.

4. Приступлюк В. Л. Роль держави в механізмі захисту прав споживачів / В. Л. Приступлюк // Часопис Київського університету права. – 2015. – № 1. – С. 59-62.

5. Приступлюк В. Л. Діяльність громадських організацій як форма адміністративно-правового захисту прав споживачів / В. Л. Приступлюк // Наука і правоохорона. – 2015. – № 1. – С. 73-79.

6. Приступлюк В. Л. Законодавство й судова практика Європейського Союзу в галузі захисту здоров'я та безпеки споживачів / В. Л. Приступлюк // Право і суспільство. – 2015. – № 5. – С. 54-60.

7. Приступлюк В. Л. Повноваження органів місцевого самоврядування в системі захисту прав споживачів / В. Л. Приступлюк // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». – 2015. – № 13, т. 1. – С. 92-94.

8. Приступлюк В. Л. Административно-юрисдикционная деятельность органов государственной исполнительной власти в сфере защиты прав потребителей / В. Л. Приступлюк // Международный научный-практический правовой журнал «Legea si Viata». – 2015. – № 5. – С. 61-64.

9. Приступлюк В. Л. Исторический аспект становления и развития органов защиты прав потребителей в Украине / В. Л. Приступлюк // Право и политика. – 2015. – № 1. – С. 139-144.

10. Приступлюк В. Л. Споживач з точки зору законодавства Європейського Союзу / В. Л. Приступлюк // Особливості та тенденції розвитку правотворчості в умовах трансформації суспільства : матеріали наук.-практ. конф. за міжнародною участю (м. Одеса, 17 квіт. 2015 р.). – О. : Одеська держ. академія будівництва і архітектури, 2015. – С. 93-95.

11. Приступлюк В. Л. Історія захисту прав споживачів в Європейському Союзі / В. Л. Приступлюк // Соціокультурні, політико-правові та економічні аспекти розвитку міжнародного середовища : матеріали наук.-практ. конф. за міжнародною участю (м. Львів, 16-17 квіт. 2015 р.). – Л. : Львів. нац. університет ім. Івана Франка, 2015. – С. 425-428.

12. Приступлюк В. Л. Захист права споживачів як об'єкт правової охорони в Україні / В. Л. Приступлюк // Сучасні тенденції в юридичній науці України : матеріали наук.-практ. конф. за міжнародною участю (м. Хмельницький, 24-25 квіт. 2015 р.) – Херсон : Гельветика, 2015. – С. 123-126.

АНОТАЦІЯ

Приступлюк В.Л. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України. – Дніпропетровськ, 2016.

Дисертація є комплексним дослідженням адміністративно-юрисдикційної діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні. Розглянуто становлення концептуальних засад адміністративно-

правового регулювання захисту прав споживачів в Україні. Проаналізовано основні концептуальні положення організації та діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні. Розкрито зміст діяльності органів публічного адміністрування щодо виявлення та припинення адміністративних правопорушень у сфері захисту прав споживачів. Виявлено існуючі суперечності та розкрито сутність проблемних питань державної споживчої політики у сфері захисту прав споживачів. Визначено дефініцію адміністративного правопорушення у сфері захисту прав споживачів та запропоновано власну класифікацію складів деліктів у даній сфері.

Обґрунтовано висновки та пропозиції, які можуть бути використані у законодавстві та правозастосовній діяльності, спрямованій на врегулювання діяльності органів публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів в Україні.

***Ключові слова:** споживач, право захисту, державна споживча політика, адміністративно-юрисдикційна діяльність, органи публічного адміністрування у сфері захисту прав споживачів, адміністративне правопорушення у сфері захисту прав споживачів.*

АННОТАЦІЯ

Приступлюк В.Л. Административно-юрисдикционная деятельность органов публичного администрирования в сфере защиты прав потребителей в Украине. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право; финансовое право; информационное право. – Днепропетровский государственный университет внутренних дел Министерства внутренних дел Украины. – Днепропетровск, 2016.

В диссертации выяснена сущность административно-правовых основ защиты прав потребителей в Украине. Рассмотрено становление концептуальных основ административно-правового регулирования защиты прав потребителей в Украине. Охарактеризованы организационно-правовые основы защиты прав потребителей. Проанализированы основные концептуальные положения организации и деятельности органов публичного администрирования в сфере защиты прав потребителей в Украине. Раскрыто содержание деятельности органов публичного администрирования по выявлению и пресечению административных правонарушений в сфере защиты прав потребителей. Выявлены существующие противоречия, раскрыта сущность проблемных вопросов государственной потребительской политики в сфере защиты прав потребителей. Определена дефиниция административного правонарушения в сфере защиты прав потребителей, предложена авторская классификация деликтов в данной сфере.

Предложено усовершенствовать государственную систему защиты прав потребителей, что предусматривает ликвидацию специального уполномоченного центрального исполнительного органа в сфере защиты прав потребителей и делегирование расширенных полномочий по защите прав потребителей на места – органам местного самоуправления. Это также позволит улучшить административно-юрисдикционную деятельность органов публичного

администрирования в данной сфере, а контрольно-надзорную и координационную функции по реализации государственной потребительской политики предложено возложить на Министерство экономического развития и торговли Украины.

Предложено усовершенствовать подведомственность дел, связанных с нарушением законодательства о защите прав потребителей в Украине, путем расширения круга субъектов, уполномоченных составлять протоколы об административных правонарушениях, а именно: органы внутренних дел, органы публичного администрирования (специально уполномоченные органы исполнительной власти в данной сфере и комитеты (комиссии или отделы) которые являются уполномоченными органами местного самоуправления по правам потребителей) и потребительские объединения, которым предоставлен правовой статус неправительственных организаций. Одновременно право рассмотрения дел об административных правонарушениях в данной сфере следует передать в юрисдикцию местных судов.

Обоснованы выводы и предложения, которые могут быть использованы в законодательстве и правоприменительной деятельности, направленной на урегулирование деятельности органов публичного администрирования в сфере защиты прав потребителей в Украине.

Ключевые слова: *потребитель, право защиты, государственная потребительская политика, административно-юрисдикционная деятельность органов публичного администрирования в сфере защиты прав потребителей; административное правонарушение в сфере защиты прав потребителей.*

SUMMARY

Prystupliuk V. L. Administrative and Jurisdictional Activity of Public Administration in the Area of Consumer Protection in Ukraine. – *The manuscript.*

The thesis is for obtaining the scientific degree of Doctor (Candidate) of Sciences in specialty 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Financial Law; Informational Law. – The Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs, Dnipropetrovs'k, 2016.

The thesis is a comprehensive study of the administrative and jurisdictional activity of public administration in the area of consumer protection in Ukraine. The formation of conceptual principles of administrative and legal regulation of consumer protection in Ukraine was analyzed. The basic conceptual principles of organization and activities of public authorities in the area of consumer rights protection in Ukraine were deeply analyzed. It was identified the sense of public authorities activity regarding the detection and surcease of administrative violations in the field of consumer protection. Existing contradictions were defined and the essence of problems in the field of state consumer policy was revealed. In the thesis the author presented the definition of administrative violation in the field of consumer protection and proposed her own classification of tort's compositions in this area.

Keywords: *consumer, right to protection, public consumer policy, administrative and jurisdictional activity, public authorities in the field of consumer protection.*